

Prof. univ. dr. **Gabriela Răducan**

Conf. univ. dr. **Mădălina Dinu**

Fișe de procedură civilă

pentru admiterea în magistratură și avocatură

Ediția a 8-a, revizuită și adăugită

Editura
Stamangiu
2023

I. Prorogarea competenței

Noțiune – intervine în situația în care instanța competentă să soluționeze cererea de chemare în judecată cu care a fost investită de către reclamant devine competentă să rezolve și cereri care, în mod obișnuit, nu intră în competența sa, operând în acest sens o extindere a competenței instanței inițial investite.

1. Clasificarea prorogării competenței

Prorogarea poate fi:

A. Prorogarea legală a competenței

- Intervine în cazurile expres prevăzute de lege, respectiv:
 - în cazul în care mai multe capete principale de cerere întemeiate pe un titlu comun ori având aceeași cauză sau chiar cauze diferite, dar aflate în strânsă legătură, au fost deduse judecății printr-o unică cerere de chemare în judecată, instanța competentă să le soluționeze se determină ținându-se seama de acea pretenție care atrage competența unei instanțe de grad mai înalt [art. 99 alin. (2) CPC];
 - instanța sesizată de reclamant în raport de domiciliul sau sediul unui pârât devine competentă să soluționeze litigiul și față de pârâții care domiciliază sau își au sediul în circumscripțiile altor instanțe (art. 112 CPC);
 - cererile accesorii, adiționale, precum și cele incidentale se judecă de instanța competentă pentru cererea principală, chiar dacă ar fi de competența materială sau teritorială a altei instanțe judecătorești, cu excepția cererilor în materia insolvenței sau concordatului preventiv, care sunt de competența exclusivă a tribunalului în a cărui circumscripție își are sediul debitorul (art. 123 coroborat cu art. 120 CPC);
 - conexitatea reprezintă un alt caz de prorogare legală a competenței, fiind un incident procedural care presupune existența a două sau mai multor pricini ce se află înaintea aceleiași instanțe sau a unor instanțe deosebite, de același grad sau de grad diferit, în care sunt aceleași părți sau chiar împreună cu alte părți și ale căror obiect și cauză au între ele o strânsă legătură (art. 139 CPC);

- în cazul în care moștenirile succesive s-au deschis în circumscripțiile unor instanțe judecătorești diferite [art. 118 alin. (2) CPC], competența aparține instanței ultimului domiciliu al oricăruiia dintre defuncți.

↙
NB

Dacă a operat prorogarea competenței în privința soluționării unei cereri incidentale, însă ulterior aceasta este disjunsă de către instanță, întrucât aceasta ar întârzia soluționarea cererii principale (spre exemplu, cererea reconvențională este disjunsă de cererea de chemare în judecată), disjungerea nu determină schimbarea competenței instanței, ci, odată investită, aceasta își va păstra competența. Ca atare, instanța care a devenit competentă în temeiul art. 123 CPC își va păstra competența de a soluționa cererea incidentală și după disjungere, chiar dacă, în situația în care ar fi fost formulată pe cale principală, ar fi determinat competența unei alte instanțe.

B. Prorogarea judecătorească a competenței

- Intervine în temeiul unei hotărâri pronunțate de către instanța de judecată.
- Sunt cazurile de prorogare judecătorească a competenței:
 - strămutarea pricinilor [art. 145 alin. (1) CPC];
 - delegarea unei alte instanțe (art. 147 CPC);
 - administrarea unei dovezi prin comisie rogatorie [art. 261 alin. (2)-(5) CPC];
 - admiterea apelului, anularea hotărârii atacate și trimiterea spre rejudecare la o altă instanță decât cea care a judecat în primă instanță, însă egală în grad cu aceasta [art. 480 alin. (3) CPC];
 - admiterea recursului și casarea cu trimitere spre rejudecare la o altă instanță decât cea care a judecat fondul, dar egală în grad cu aceasta [art. 497 și art. 498 alin. (2) CPC];
 - soluționarea cererii de o altă instanță de același grad, în caz de admitere a cererii de abținere sau de recuzare de către instanța ierarhic superioară, când, din pricina abținerii sau recuzării, nu se poate alcătui completul de judecată [art. 52 alin. (1) CPC].

C. Prorogarea convențională (voluntară) a competenței

- Intervine în cazul în care părțile convin în scris sau, în cazul litigiilor născute, și prin declarație verbală în fața instanței ca procesele privitoare la bunuri și la alte drepturi de care acestea pot să dispună să fie judecate de alte instanțe decât acelea care, potrivit legii, ar fi competente teritorial să le judece, în afară de cazul când această competență este exclusivă [art. 126 alin. (1) CPC];

- **Condiții** ce se cer a fi îndeplinite cumulativ pentru a opera prorogarea voluntară de competență:
 - părțile să aibă capacitate procesuală de exercițiu;
 - consimțământul părților să fie liber și neviciat;
 - convenția părților să fie expresă (în scris sau, în cazul litigiilor născute, verbal, în fața instanței);
 - părțile să determine, prin convenția lor, instanța aleasă în vederea soluționării litigiului;
 - prin alegerea instanței, părțile să nu încalce normele absolute de competență a instanței.

Exemple:

– în cazul competenței teritoriale alternative;
 – în cazul cererilor formulate de un profesionist împotriva unui consumator, deși, potrivit art. 121 teza I CPC, acestea sunt de competența teritorială exclusivă a instanței în a cărei circumscripție se află domiciliul consumatorului, potrivit art. 121 teza a II-a CPC, părțile pot alege prin convenție o altă instanță decât cea de la domiciliul consumatorului după nașterea dreptului la despăgubire.

II. Excepția de necompetență

Sediul materiei: art. 129-132 CPC

Noțiune – mijlocul procesual prin care, în condițiile legii, partea interesată, procurorul sau instanța invocă, fără să pună în discuție fondul dreptului, neregularități procedurale privitoare inclusiv la competența instanței, urmărind, după caz, declinarea competenței sau respingerea cererii.

1. Invocare

- dacă **în cursul judecării** (în procesul pendinte), se contestă competența, indiferent că este vorba de judecata în primă instanță sau de judecata unei căi de atac, aceasta va fi invocată prin intermediul **excepției de necompetență**;
- după dezinvestirea instanței prin pronunțarea hotărârii, necompetența respectivei instanțe se poate invoca, în condițiile legii, **doar prin intermediul căilor de atac** deschise împotriva hotărârii;
- necompetența materială și necompetența teritorială (indiferent că este vorba despre cea absolută sau despre cea relativă) pot fi invocate prin intermediul apelului (ca motiv de apel) numai dacă au fost invocate în termen înainte

primei instanțe, iar excepția a fost respinsă sau instanța a omis să se pronunțe cu privire la ea;

- necompetența generală (incluzând-o și pe cea internațională) poate fi invocată direct în apel sau în recurs;
- în cazul în care a intervenit o hotărâre definitivă, necompetența generală poate fi invocată și pe calea **contestației în anulare**, însă numai dacă, deși a fost invocată prin cererea de recurs, instanța de recurs a omis să se pronunțe asupra acesteia.
- Termenul de invocare:
 - **necompetența generală** a instanțelor judecătorești poate fi invocată de părți ori de către judecător **în orice stare a pricinii**;
 - necompetența materială și teritorială de ordine publică trebuie invocată de părți ori de către judecător la primul termen de judecată la care părțile sunt legal citate în fața primei instanțe și pot pune concluzii;
 - **necompetența materială procesuală a unei secții sau a unui complet specializat** (numită și „*necompetență specializată*”), fiind reglementată de norme de ordine publică (ca specie a necompetenței materiale), trebuie invocată de părți ori de către judecător **la primul termen de judecată la care părțile sunt legal citate** în fața primei instanțe și pot pune concluzii;
 - necompetența de ordine privată poate fi invocată doar de către pârât prin întâmpinare sau, dacă întâmpinarea nu este obligatorie, cel mai târziu la primul termen de judecată la care părțile sunt legal citate în fața primei instanțe și pot pune concluzii;
 - dacă necompetența nu este de ordine publică, deci în cazul **necompetenței relative**, partea care a făcut cererea la o instanță necompetentă **nu va putea cere declararea necompetenței**.
- **Sanctiunea** care intervine în cazul neinvocării excepției în termenele statuate de legiuitor:
 - **decăderea** părții din dreptul de a mai invoca excepția de necompetență.

2. Caracterele juridice ale excepției de necompetență

- excepția de necompetență este o **excepție de procedură**, deoarece interesează normele de competență judecătorească;
- este o excepție **dilatorie**, însă atunci când se invocă inadmisibilitatea, pe ideea că pricina nu este de competența instanțelor române sau este de competența unui organ fără activitate jurisdicțională, excepția are caracter **peremptoriu**, deoarece stinge litigiul în acea fază, fără a se intra pe fond;
- este o **excepție absolută** în cazul încălcării (art. 129 CPC):
 - **competenței generale** (când procesul nu este de competența instanțelor judecătorești, în sensul că este fie de competența unei instanțe străine, în

cazul unui litigiu cu elemente de extraneitate, fie de competența unui alt organ de jurisdicție sau fără activitate jurisdicțională);

- **competenței materiale**, atunci când procesul este de competența unei instanțe de alt grad și **competenței materiale procesuale („specializate”)**, în ipoteza în care procesul este de competența unei alte secții sau altui complet specializat din cadrul instanței învestite cu soluționarea pricinii;
- **competenței teritoriale exclusive (absolute)**, atunci când procesul este de competența unei alte instanțe de același grad și părțile nu o pot înlătura;
- excepția de necompetență este **relativă** în cazul încălcării normelor privind competența teritorială alternativă (facultativă).

3. Verificarea competenței. Corelația cu excepția de necompetență

- în ceea ce privește **necompetența generală a instanțelor judecătorești**, excepția cu acest obiect poate fi invocată **oricând în cursul judecătii**, astfel încât părțile nu pot fi private de dreptul de a o invoca chiar în fața instanței care s-a declarat anterior competentă să soluționeze pricina din acest punct de vedere;
- în ceea ce privește **competența materială procesuală/„specializată”** (numită impropriu, uneori, și „funcțională”) a instanței, potrivit dispozițiilor art. 200 alin. (1) și (2) CPC, completul căruia i s-a repartizat aleatoriu cauza verifică, de îndată, dacă cererea de chemare în judecată este de competența sa, iar în situația în care cauza nu este de competența sa, dispune, printr-o **încheiere** dată **fără citarea părților**, trimiterea dosarului completului specializat competent sau, după caz, secției specializate competente din cadrul instanței sesizate;

Spre exemplu:

– este sesizată Secția de contencios administrativ și fiscal a Tribunalului București cu un litigiu de dreptul muncii, caz în care competența ar aparține Secției de litigii de muncă și asigurări sociale a Tribunalului București.

- în ceea ce privește **necompetența de ordine publică (materială și teritorială exclusivă)**, termenul la care instanța este obligată să-și verifice competența din oficiu este același cu cel la care excepția cu acest obiect se invocă sau se discută, dacă a fost invocată în scris până la acel termen;
- în ceea ce privește **necompetența de ordine privată**, verificarea din oficiu a competenței nu interferează cu eventuala excepție pe care o invocă pârâtul;
- excepția de necompetență generală, materială sau teritorială nu poate fi soluționată mai înainte de primul termen de judecată cu procedura legal îndeplinită și cu părțile apte de a pune concluzii, deoarece presupune discutarea acesteia în condiții de contradictorialitate și cu respectarea dreptului la apărare, norma art. 200 alin. (1) CPC fiind de strictă interpretare și aplicare, vizând exclusiv necompetența materială procesuală (specializată) a instanței.

4. Soluții asupra excepției de necompetență

- ☞ dacă instanța **respinge excepția** de necompetență ca nefondată, declarându-se competentă, va pronunța o **încheiere interlocutorie** (care leagă instanța) **motivată**, nemaiputându-se reveni asupra acestei încheieri; prin aceeași încheiere instanța va stabili că este competentă general, material și teritorial să soluționeze cauza;

Încheierea poate fi atacată doar odată cu fondul cauzei [art. 132 alin. (2) CPC].

- ☞ dacă excepția este admisă, instanța este obligată să stabilească instanța competentă sau organul cu activitate jurisdicțională competent potrivit legii;

Hotărârea de declinare a competenței nu este supusă niciunei căi de atac [art. 132 alin. (3) CPC].

Prin **Decizia nr. 31/2019** (M. Of. nr. 133 din 19 februarie 2020), Înalta Curte de Casație și Justiție a admis recursul în interesul legii și a stabilit că: „*în interpretarea și aplicarea unitară a dispozițiilor art. 131, instanța investită prin hotărârea de declinare a competenței poate invoca necompetența materială procesuală dacă instanța care și-a declinat competența în favoarea sa nu a invocat excepția de necompetență în termenul legal, indiferent dacă această din urmă instanță se declarase sau nu competentă prin încheiere interlocutorie pronunțată potrivit prevederilor art. 131 alin. (1) din Codul de procedură civilă*”.

- ☞ în situația în care instanța constată că nu este competentă și **competența aparține unui organ al statului fără activitate jurisdicțională sau cauza nu este de competența instanțelor române**, instanța nu va pronunța declinarea competenței, ci va respinge cererea ca **inadmisibilă**; în acest caz, hotărârea va fi supusă direct *recursului*, care poate fi formulat în termen de 30 de zile de la comunicarea hotărârii și va fi soluționat de instanța superioară celei a cărei hotărâre se atacă.

III. Conflictul de competență

Sediul materiei: art. 133-137 CPC

Noțiune – desemnează situația în care două sau mai multe instanțe judecătorești se consideră deopotrivă competente să soluționeze o pricină sau, dimpotrivă, se consideră toate necompetente și își declină reciproc competența.

1. Clasificare

- Conflictul de competență **poate fi**:
 - **pozitiv** = atunci când două sau mai multe instanțe, sesizate cu aceeași pricină, se declară competente să o soluționeze;
 - **negativ** = atunci când două sau mai multe instanțe s-au declarat necompetente de a judeca aceeași pricină, declinându-și reciproc competența.
- Pentru a exista **conflict negativ** de competență, este necesară întrunirea următoarelor **cerințe**:
 - să existe două sau mai multe instanțe sesizate cu aceeași pricină (în care există triplă identitate de elemente: aceleași părți, același obiect și aceeași cauză);
 - instanțele să se fi declarat necompetente;
 - **declinările de competență** între instanțele sesizate **să fie reciproce** (în cazul declinărilor succesive de competență, este necesar ca ultima instanță investită să își decline, la rândul său, competența în favoarea uneia dintre instanțele care anterior s-au declarat necompetente);

Exemplu:

– instanța A își declină competența în favoarea instanței B, care, la rândul ei, își declină competența în favoarea instanței C, iar aceasta din urmă își va declina competența fie în favoarea instanței A, fie în favoarea instanței B.

– în ipoteza în care instanța A își declină competența în favoarea instanței B, care la rândul său își declină competența în favoarea instanței C, aceasta din urmă declarându-se competentă în soluționarea cauzei, nu vom fi în prezența unui conflict negativ de competență, întrucât, nu este îndeplinită cerința ca declinările succesive să fie reciproce .

- cel puțin una dintre aceste instanțe să fie competentă să soluționeze cererea respectivă.

2. Soluționarea conflictelor de competență

- conflictele de competență dintre instanțele judecătorești, pozitive sau negative, se rezolvă pe calea **regulatorului de competență**, de către instanța imediat superioară și comună instanțelor aflate în conflict [art. 135 alin. (1) CPC];
- instanța în fața căreia s-a ivit conflictul **va suspenda din oficiu** judecata cauzei și va înainta dosarul instanței competente să soluționeze conflictul (caz de suspendare de drept a cauzei) (art. 134 CPC);
- conflictul ivit între **două judecătorii** din circumscripția aceluiași tribunal se judecă de acel tribunal; când cele două judecătorii nu sunt în circumscripția aceluiași tribunal, dar aparțin de aceeași curte de apel, conflictul de competență se judecă de curtea de apel respectivă; dacă judecătorii aflate în con-

flict nu sunt în circumscripția aceleiași curți de apel, competența de a pronunța regulamentul de competență aparține Înaltei Curți de Casație și Justiție;

- conflictul de competență dintre o **judecătorie** și un **tribunal** sau **dintre două tribunale** se soluționează de curtea de apel, dacă ambele instanțe aflate în conflict se găsesc în circumscripția aceleiași curți de apel, iar dacă instanțele aflate în conflict nu se găsesc în circumscripția aceleiași curți de apel, de către Înalta Curte de Casație și Justiție;
- conflictele de competență ivite între o **judecătorie** și o **curte de apel**, între **două tribunale ce nu se găsesc în circumscripția aceleiași curți de apel**, între un tribunal și o curte de apel sau între două curți de apel se vor soluționa de **Înalta Curte de Casație și Justiție**;

↙
NB

Prin **Decizia nr. 8/2021** (M. Of. nr. 627 din 25 iunie 2021), Înalta Curte de Casație și Justiție a admis recursul în interesul legii și a stabilit: „*completul de judecată competent să soluționeze conflictul de competență ivit în calea de atac a apelului sau în calea de atac a recursului are compunerea prevăzută de lege pentru stadiul procesual al cauzei în care s-a ivit, cu excepția conflictelor date de lege în competența Înaltei Curți de Casație și Justiție, care se soluționează în complet de 3 judecători, conform art. 31 alin. (2) din Legea nr. 304/2004, sau în complet de 5 judecători, în cazul prevăzut de art. 136 alin. (3) din Codul de procedură civilă*”.

- conflictul de competență **dintre două secții specializate ale aceleiași instanțe** (de exemplu, conflictul negativ dintre Secția de conflicte de muncă și asigurări sociale a tribunalului și Secția de contencios administrativ și fiscal a aceluiași tribunal) va fi soluționat de **instanța imediat superioară și comună celor două** (în exemplul dat, curtea de apel), secția corespunzătoare celei înaintea căreia s-a ivit conflictul (Secția de contencios administrativ și fiscal);
- conflictul dintre două secții ale Înaltei Curți de Casație și Justiție se soluționează de Completul de 5 judecători [art. 136 alin. (3) CPC];
- conflictul dintre o instanță judecătorească și un alt organ cu activitate jurisdicțională se rezolvă de **instanța judecătorească ierarhic superioară instanței aflate în conflict** [art. 135 alin. (3) CPC];
- conflictul dintre o instanță judecătorească și un tribunal arbitral se rezolvă de instanța judecătorească ierarhic superioară instanței aflate în conflict [art. 554 alin. (3) CPC];
- **nu se poate crea conflict de competență cu Înalta Curte de Casație și Justiție**, hotărârea de declinare a competenței sau de stabilire a competenței pronunțată de instanța supremă fiind **obligatorie pentru instanța de trimitere** [art. 135 alin. (2) CPC];

- ☞ instanța competentă să judece conflictul de competență va hotărî, în camera de consiliu, fără citarea părților, printr-o **hotărâre definitivă** [art. 135 alin. (4) CPC];
- ☞ atunci când conflictul s-a ivit între **completele sau secțiile specializate ale aceleiași instanțe** judecătorești, soluționarea acestuia se face printr-o **încheiere**;
- ☞ hotărârea prin care se rezolvă conflictul de competență are **autoritate de lucru judecat**, astfel încât instanța căreia i se trimite dosarul este obligată să rezolve pricina.

NB

În cazul declarării necompetenței, dovezile administrate în fața instanței necompetente rămân câștigate judecății și instanța competentă investită cu soluționarea cauzei nu va dispune refacerea lor decât pentru motive temeinice (art. 137 CPC).

IV. Conexitatea

Sediul materiei: art. 139 CPC

Noțiune – presupune existența a două sau mai multor procese care se află înaintea aceleiași instanțe sau a unor instanțe deosebite, la care judecata este în primă instanță, în care sunt aceleași părți sau chiar împreună cu alte părți, și al căror obiect și cauză au între ele o strânsă legătură.

Conexitatea este un **incident procedural** și reprezintă un **caz de prorogare legală** a competenței; vizează asigurarea unei mai bune activități de realizare a justiției, în principal, în scopul evitării pronunțării unor hotărâri contradictorii sau ireconciliabile.

1. Condițiile conexității

- ☞ pentru existența conexității, trebuie întrunite în mod cumulativ mai multe condiții:
 - ☞ să existe două sau mai multe cereri **între aceleași părți sau chiar împreună cu alte părți**, iar **între obiectul și cauza cererilor să existe o strânsă legătură**;
 - ☞ cererile să fie în cursul judecății **în primă instanță**, pe rolul aceleiași instanțe sau al unor instanțe diferite.

NB

Nu este posibilă conexarea cererilor de chemare în judecată direct în apel sau în recurs.

Conexarea este **posibilă** numai **dacă nu se încalcă normele de ordine publică** în materie de **competență teritorială exclusivă**. În schimb, **conexarea este posibilă chiar dacă s-ar nesocoti normele de competență materială**.

Dacă una dintre pricini este de competența exclusivă a unei instanțe și părțile nu o pot înlătura, reunirea dosarelor se va face la acea instanță.

2. Soluționarea excepției de conexitate

- excepția de conexitate este o excepție de **procedură, absolută, dilatorie**, putând fi invocată de oricare dintre părți, de procuror când participă la judecată, precum și din oficiu de către instanță;
- **poate fi invocată cel mai târziu la primul termen de judecată înaintea instanței ulterior sesizate**, de unde deducem că nu poate fi cerută conexarea unor cauze aflate în etape procesuale diferite (de pildă, nu se poate conexa o cauză aflată în primă instanță cu o cauză aflată în apel sau recurs); de asemenea, dacă nu se respectă termenul procedural prevăzut de art. 139 alin. (2) CPC, va opera decăderea părții din dreptul de a mai solicitat conexarea pricinilor.
- excepția se soluționează de către ultima instanță sesizată (în sens cronologic), care se pronunță asupra sa prin **încheiere interlocutorie**, ce poate fi atacată numai odată cu fondul cauzei;
- în cazul admiterii excepției, când instanțele sunt de același grad, dosarul va fi trimis **instanței care a fost mai întâi investită**, afară numai dacă, în limitele îngăduite de caracterul normelor de competență, părțile cer trimiterea lui la cealaltă instanță ori, după caz, la una dintre celelalte instanțe;
- cu toate acestea, dacă instanțele sunt de grad diferit, conexarea se va face la **instanța superioară în grad**, părțile nemaiavând posibilitatea de a alege instanța la care să fie reunite pricinile;
- dacă una dintre cereri este de **competența exclusivă** a unei instanțe, **reunirea cauzelor se face obligatoriu la acea instanță**, dispozițiile art. 99 alin. (2) CPC fiind aplicabile, în ipoteza în care una dintre instanțe este de grad mai înalt;
- **nu se pot reuni cauze care, fiecare în parte, reclamă o competență teritorială exclusivă.**

↙
NB

Deși nu există un text de lege care să dispună, se admite că nu se poate conexa o cerere căreia îi sunt aplicabile dispozițiile Codului de procedură anterior cu o cerere formulată sub imperiul actualului Cod de procedură civilă, având în vedere că multe instituții procedurale (*termene, căi de atac, etape ale procesului, regularizarea etc.*) sunt incompatibile unele cu altele.

3. Disjungerea pricinilor conexe

- ulterior conexării, dacă instanța apreciază că doar unul dintre procesele conexe ar fi în stare de judecată, poate pune în discuția părților și poate dispune

disjungerea lor, în orice fază a judecării, urmată de soluționarea lor separată [art. 139 alin. (5) CPC];

- ulterior disjungerii, prorogarea legală a competenței se păstrează, astfel că instanța devine competentă prin conexare, își va menține **competența de a soluționa ambele pricini**; în acest sens sunt și dispozițiile art. 110 alin. (4) din R.O.I., potrivit cărora, „în caz de disjungere, dosarul nou-format se repartizează aceluiași complet pentru respectarea principiului continuității”.

V. Litispendența

Sediul materiei: art. 138 CPC

Noțiune – presupune **același proces**, în legătură cu care s-au formulat mai multe cereri **la aceeași instanță sau la instanțe deosebite, dar deopotrivă competente**.

Litispendența constituie un incident procedural și nu reprezintă un caz de prorogare legală a competenței.

Dacă una dintre instanțele sesizate cu aceeași cerere este incompetentă, atunci se va invoca **excepția de incompetență**, iar nu cea de **litispendență**.

1. Condițiile litispendenței

- litispendența presupune mai multe condiții ce trebuie întrunite **în mod cumulativ**, respectiv:
 - existența a două sau mai multe cereri cu **triplă identitate de elemente: părți, obiect și cauză identice**; în privința *obiectului*, la fel ca și în materia autorității de lucru judecat, poate fi vorba de o *identitate totală* sau doar de una *parțială*;
 - cererile identice să fie în curs de judecată la instanța competentă sau la instanțe deopotrivă competente;
 - cererile identice să se afle pe rolul **instanțelor de fond (prima instanță sau instanța de apel)**.

În ipoteza în care una dintre cauze se află în etapa **recursului**, iar cealaltă la o instanță de fond, **litispendența nu este posibilă**, însă, instanța de fond **va suspenda judecata până la soluționarea recursului (caz de suspendare legală de drept)** – art. 138 alin. (6) CPC.

2. Soluționarea excepției de litispendență

- excepția de litispendență este o **excepție de procedură, dilatorie și absolută**. Ea poate fi ridicată de oricare dintre părți, de procuror (când participă) sau de

instanță din oficiu, în orice stare a pricinii, **în fața instanțelor de fond**, respectiv **în fața primei instanțe și a instanței de apel**;

- când cererile se află la **instanțe de același grad**, fie ambele de primă instanță, fie ambele de apel, excepția **se invocă în fața ultimei instanțe sesizate**, în funcție de data înregistrării cererii;
- când cererile se află la **aceeași instanță**, excepția **se invocă în fața ultimului complet sesizat**, în funcție de data înregistrării cererii;
- când **instanțele sunt de grad diferit**, excepția **se invocă înaintea instanței de grad inferior**;
- **excepția se soluționează de către instanța în fața căreia se invocă**, în sensul admiterii sau al respingerii acesteia printr-o **încheiere interlocutorie**, ce poate fi atacată, în ambele cazuri, numai odată cu fondul;
- dacă **excepția de litispendență este admisă**, în cazul instanțelor de același grad, dosarul se trimite **instanței care a fost mai întâi sesizată**, iar în cazul în care pricinile se află în judecata unor instanțe de grade diferite, **la instanța de fond cu grad mai înalt** (instanța de apel sau chiar instanța care rejudecă fondul după anulare/casare cu trimitere);
- dacă **excepția este respinsă**, devine actual **conflictul pozitiv de competență**, ambele instanțe declarând, practic, că sunt competente a soluționa pricina.

VI. Strămutarea pricinilor

Sediul materiei: art. 140-146 CPC

Noțiune – intervine în acele situații în care judecarea în bune condiții a unei pricini este pusă sub semnul îndoielii, legea permițând strămutarea pricinii la o altă instanță decât cea care, în mod normal, ar fi competentă să o judece.

Strămutarea constituie un incident procedural și reprezintă o formă de prorogare judecătorească a competenței.

1. Motivele strămutării

Noțiuni:

Bănuială legitimă – bănuiala se consideră legitimă în cazurile în care există îndoială cu privire la imparțialitatea judecătorilor din cauza .

Siguranță publică – reprezintă împrejurările excepționale care presupun că judecata procesului la instanța competentă ar putea conduce la **tulburarea ordinii publice**.

2. Delimitare. Regim juridic

Bănuială legitimă	Siguranță publică
<p>– se poate cere în orice fază a procesului;</p> <p>– poate fi invocată doar de către o persoană care a dobândit calitatea de parte în proces;</p>	<p>– se poate cere în orice fază a procesului;</p> <p>– poate fi solicitată numai de către procurorul general de la Parchetul de pe lângă Înalta Curte de Casație și Justiție;</p>
<p>– competența de soluționare aparține curții de apel, în cazurile în care dosarul a cărui strămutare se solicită se află pe rolul unei judecătorii sau al unui tribunal din circumscripția acesteia, iar Înalta Curte de Casație și Justiție va rezolva cererile exclusiv pentru cazurile în care strămutarea se cere de la o curte de apel;</p> <p>– competența de soluționare aparține Înaltei Curți de Casație și Justiție în cazurile în care motivul de bănuială legitimă vizează calitatea părții de judecător la o instanță din circumscripția curții de apel competente, precum și în cel ce vizează calitatea de parte a unei instanțe din circumscripția aceleiași curți.</p>	<p>– se soluționează de Înalta Curte de Casație și Justiție.</p>

3. Suspendarea judecării procesului

- la solicitarea celui interesat, completul de judecată **poate dispune**, dacă este cazul, suspendarea judecării procesului, cu darea unei **cauțiuni în cuantum de 1.000 de lei** [art. 143 alin. (1) teza I CPC];
- pentru **motive temeinice**, suspendarea poate fi dispusă în aceleași condiții, fără citarea părților, chiar înainte de primul termen de judecată [art. 143 alin. (1) teza a II-a CPC];
- **încheierea** prin care se dispune suspendarea strămutării **nu se motivează și nu este supusă niciunei căi de atac** [art. 143 alin. (2) CPC];
- măsura suspendării se comunică urgent instanței de la care s-a cerut strămutarea, pentru a se evita a se mai face vreun act de procedură în respectiva cauză [art. 143 alin. (3) CPC].

4. Procedura de soluționare a cererii. Hotărârea asupra strămutării

- cererea de strămutare se judecă **de urgență, în camera de consiliu, cu citirea părților** din proces [art. 144 alin. (1) CPC];
- asupra cererii de strămutare, instanța se pronunță prin **încheiere**;
- încheierea pronunțată asupra strămutării se dă **fără motivare** și este **definitivă** [art. 144 alin. (2) CPC];

↙
NB

A nu se confunda *încheierea* prin care instanța soluționează suspendarea judecării cauzei până la soluționarea cererii de strămutare, care **NU ESTE SUPUSĂ NICIUNEI CĂI DE ATAC**, cu *încheierea dată asupra strămutării*, care este **DEFINITIVĂ**. În primul caz, încheierea **nu este supusă niciunei căi de atac ordinare sau extraordinare**, în timp ce, în cel de-al doilea, împotriva încheierii date asupra strămutării s-ar putea exercita **căile extraordinare de atac, contestația în anulare de drept comun sau revizuirea** (pentru motive în raport de care legiuitorul permite exercitarea acestei căi de atac, deși încheierea nu evocă fondul cauzei), dacă sunt îndeplinite cerințele prevăzute de art. 503 alin. (1) CPC, respectiv art. 509 alin. (1) pct. 3 CPC – ipoteza judecătorului și pct. 7-11 CPC.

Spre exemplu, având în vedere că cererea de strămutare se soluționează cu citirea părților, nelegala citare a uneia dintre părți la termenul la care cauza a fost judecată, termen la care partea nelegal citată nici nu s-a prezentat, poate deschide posibilitatea pentru aceasta de a formula contestație în anulare în condițiile art. 503 alin. (1) CPC, iar dacă se admite contestația în anulare, se reia soluționarea cererii de strămutare, în condiții de contradictorialitate.

- instanța de la care s-a cerut strămutarea va fi încunoștințată, de îndată, despre admiterea sau respingerea cererii de strămutare [art. 144 alin. (3) CPC].

5. Efectele aditerii cererii de strămutare

- pricina se trimite spre judecare unei alte instanțe de același grad cu cea de la care s-a dispus strămutarea;
- curțile de apel vor trimite cauza spre soluționare la o instanță din circumscripția lor;
- Înalta Curte de Casație și Justiție va strămuta judecarea cauzei la una dintre instanțele judecătorești de același grad aflate în circumscripția oricăreia dintre curțile de apel învecinate cu curtea de apel în a cărei circumscripție se află instanța de la care se cere strămutarea [art. 145 alin. (1) teza a II-a CPC];
- în hotărârea de strămutare se va arăta și **în ce măsură actele îndeplinite de instanță înainte de strămutare urmează a fi păstrate** → în lipsa unei astfel de mențiuni, **vor fi refăcute toate actele îndeplinite de instanța de la care**

pricina a fost strămutată, inclusiv probele administrate până la acel moment [art. 145 alin. (2) CPC];

- apelul sau, după caz, recursul declarat împotriva hotărârii date de instanța la care s-a strămutat procesul este de competența instanțelor ierarhic superioare acesteia;
- în caz de admitere a apelului sau a recursului, trimiterea spre rejudecare, atunci când legea o prevede, se va face la o instanță din circumscripția celei care a soluționat calea de atac;
- dacă, ulterior admiterii strămutării, instanța de la care s-a dispus strămutarea a săvârșit acte de procedură sau a procedat între timp la judecarea procesului, atât ***actele de procedură îndeplinite, cât și hotărârea pronunțată sunt desființate de drept*** prin efectul admiterii cererii de strămutare [art. 145 alin. (2) teza a II-a CPC].

6. Formularea unei noi cereri de strămutare

- **este inadmisibilă** formularea unei noi cereri de strămutare întemeiate pe ***împrejurări cunoscute și invocate la data soluționării cererii anterioare***;
- cererea **este admisibilă** atunci când circumstanțele factice relatate în cea de a doua cerere de strămutare ***nu au fost cunoscute la momentul cererii precedente, chiar dacă ele existau la acea dată, precum și în situația în care acestea s-au ivit ulterior cererii anterioare de strămutare.***

VII. Delegarea

- Delegarea instanței constituie un caz de prorogare judecătorească a competenței care devine incident atunci când, din cauza unor împrejurări excepționale, instanța competentă să soluționeze o pricină este împiedicată un timp mai îndelungat să funcționeze. În această situație, Înalta Curte de Casație și Justiție, la cererea părții interesate, va desemna o altă instanță de același grad care să judece procesul (art. 147 CPC).
- În aplicarea dispozițiilor art. 147, atunci când este posibil, dosarul cauzei se trimite instanței delegate în format electronic. Împiedicarea funcționării instanței este adusă la cunoștință prin afișare la sediul instanței, precum și prin publicare pe portalul instanțelor de judecată, <http://portal.just.ro>, și pe site-ul Ministerului Justiției (Legea nr. 114/2021 privind unele măsuri în domeniul justiției în contextul pandemiei de COVID 19).